

การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ที่มารับบริการในโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพ สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง
THE STUDY OF KNOWLEDGE AND DRUG USE BEHAVIORS IN CHRONIC DISEASE
PATIENTS AT HEALTH PROMOTION HOSPITAL ,METROPOLITAN HEALTH AND
WELLNESS INSTITUTE

พัชรินทร์ ศรีประทักษ์
สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง กรมอนามัย

สถานการณ์ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ในประเทศไทย เพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยยึดแนวทางการดำเนินงาน ขององค์การอนามัยโลก ที่กำหนดกรอบการติดตามการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรค(GMF) ขึ้น โดยมีกลวิธีสำคัญคือจัดการกับปัจจัยเสี่ยง ร่วมกับการให้ความสำคัญกับการใช้ยา จากข้อมูลดังกล่าว ประกอบกับสถาบันฯมีผู้ป่วยที่ได้รับยามานาน แต่ไม่บรรลุเป้าหมายการรักษา งานเภสัชกรรมชุมชนจึงได้จัดทำงานวิจัยนี้ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เรื่องโรคและยารักษาโรคเรื้อรัง (เบาหวาน ความดันโลหิตสูง) รวมทั้งพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ที่มารับบริการในสถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง กรุงเทพฯ ศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวานชนิด Type 2 diabetes , non insulin dependent และ/หรือโรคความดันโลหิตสูงชนิดปฐมภูมิ จำนวน 98 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ความรู้เรื่องโรค/ยาและพฤติกรรมการใช้ยา ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index; CVI)มากกว่า 0.5 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบักได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.752 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยตัวแปรต่อพฤติกรรมการใช้ยา โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U-test, Kruskal Wallis

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคและยาอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมการใช้ยาในระดับดีมาก และจำนวนยาที่ได้รับต่อวัน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยา ด้านความสม่ำเสมอในการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.05$) โดยจำนวนรายการยาโรคเรื้อรังที่ได้รับต่อวัน จำนวน > 4 รายการ จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีระดับพฤติกรรมในระดับดีมาก สูงที่สุด (ร้อยละ 92.31) รวมทั้งจากการสุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่อง 3 อ.แต่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองได้ สาเหตุมาจากทั้งตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบด้านที่ไม่เอื้อต่อสุขภาพ

จากผลการศึกษาที่พบสามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการ ทั้งรายที่เพิ่งเริ่มเป็นโรค มักจะมีจำนวนรายการยาน้อย และรายที่ได้รับการรักษามานาน มักจะมีจำนวนรายการยามาก โดยนำแนวคิด การสร้างความรอบรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) มาเสริมสร้างศักยภาพผู้ป่วยแบบครบองค์รวม(ด้าน 3อ. และด้านการใช้ยา)โดยมีการวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมผู้ป่วย และออกแบบกิจกรรมร่วมกับผู้ป่วย เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสม ปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับวิถีชีวิตส่งผลให้ผู้ป่วยมีกระบวนการเรียนรู้ ที่ไม่เพียงแต่เข้าถึงข้อมูล แต่ยังเข้าใจถึงที่มาที่ไป เกิดวิจรรย์ญาณในเรื่องสุขภาพ สามารถกระทำพฤติกรรมสุขภาพนั้นได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งสามารถบอกต่อผู้อื่น และโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อไปซึ่งจะก่อให้เกิดสังคมสุขภาพะได้ในที่สุด